

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ




СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА
(ЛЕКСИКОЛОГІЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ. ЛЕКСИКОГРАФІЯ.
ФОНЕТИКА. ОРФОЕПІЯ. ГРАФІКА. ОРФОГРАФІЯ)


РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра
спеціальності 014 Середня освіта
предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
освітньої програми 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Укладач: Зубець Наталя Олександрівна, кандидат філологічних наук, доцент

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри української мови

Протокол №1 від 21 серпня 2019 р.
Завідувач кафедри української мови
 Р. О. Христіанінова

Ухвалено науково-методичною радою
філологічного факультету
Протокол №1 від 21 серпня 2019 р.
Голова науково-методичної ради
філологічного факультету
 І. І. Ільченко

2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціалізація, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 7	<i>Галузь знань</i> 01 – Освіта/Педагогіка	Нормативна Дисципліна професійної та практичної підготовки	
Розділів – 4 Загальна кількість годин – 210	<i>Спеціальність</i> 014 Середня освіта	Рік підготовки:	
		1 -й	1 -й
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання – 4, самостійної роботи студента – 5	<i>Предметна спеціальність</i> 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) <i>Освітня програма</i> Середня освіта (Українська мова і література) <i>Рівень вищої освіти</i> бакалаврський	Лекції	
		60 год.	6 год.
		Практичні	
		44 год.	6 год.
		Самостійна робота	
106 год.	198 год.		
		Вид контролю	
		1 семестр Залік	2 семестр Залік
		2 семестр Екзамен	2 семестр Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни – дати студентам відповідні наукові знання про факти сучасної української літературної мови та усталені мовні норми від часів І. П. Котляревського і Т. Г. Шевченка до наших днів.

Завдання:

- дати систематичний виклад здобутих лінгвістичною наукою відомостей з лексикології, фразеології, лексикографії, фонетики, орфоепії, графіки та орфографії;
- збагачувати словниковий запас студентів;
- зміцнювати навички мовних розборів;
- підносити культуру мовлення;
- удосконалювати володіння мовними нормами на різних рівнях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **студент повинен знати:**

- основну термінологію і ключові поняття виучуваних розділів;
- сучасні теорії про походження української мови, класифікації стилів, засади і принципи українського правопису.
- основні одиниці кожного розділу, їх специфіку, типологію, взаємозв'язки;

уміти:

- виділяти з мовленнєвого потоку конкретні мовні категорії, давати їм загальну характеристику;
- самостійно аналізувати мовні факти, у т. ч. здійснювати повний лексикологічний, фразеологічний і фонетико-фонологічний розбори;

– працювати з науковою літературою, словниками й довідниками для теоретичного обґрунтування та висновків після спостережень над конкретними стилями, мовними явищами.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

Інтегральна: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

- здатність вчитися, вдосконалювати власне навчання і виконання, з високим рівнем автономності;
- здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію;
- навички обдумування;
- дотримання етичних норм;
- здатність аналізувати, синтезувати, оцінювати, щоб виявляти проблеми і виробляти рішення;
- мовні навички;
- навички роботи з інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел, передусім – за допомогою цифрових технологій).

Спеціальні:

- знання сучасних теоретичних основ предметної спеціалізації з української мови;
- уміння застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності;
- дотримання етичних норм у комунікації з колегами, учнями й вихованцями та їхніми батьками.

Міждисциплінарні зв'язки.

Упродовж першого року вивчення дисципліни «Сучасна українська мова» здобуті знання і навички забезпечать успішне засвоєння інших розділів на подальших курсах (зокрема **морфології** й **синтаксису** – під час з'ясування особливостей словозміни та поєднання між собою слів-різних частин мови), а також інших дисциплін: **історичної граматики** (формування лексичної та фразеологічної систем рідної мови, засвоєння фонетичної системи давньої української мови, її специфіки у порівнянні з іншими слов'янськими мовами), **шкільного курсу української мови** (зіставлення вищівської та шкільної термінології).

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Лексикологія

Тема 1. Вступ. Основні положення курсу

Зміст, обсяг і завдання курсу, його основні розділи, зв'язок з іншими розділами сучасної української мови та лінгвістичними дисциплінами. Загальні відомості про українську мову, аспекти її вивчення, формування (різні теорії про походження). Виникнення й розвиток нової української мови. Місце української мови серед слов'янських мов. Українське законодавство про мову. Видатні діячі культури й літератури про особливості української мови. Шляхи і тенденції подальшого розвитку української мови.

Тема 2. Українська літературна мова, умови її функціонування

Українська літературна мова як унормована форма загальнонародної мови української нації, її ознаки (унормованість, наддіалектна форма існування, поліфункціональність, стилістична диференціація), форми існування (усна – писемна). Складники загальнонаціональної мови (літературна мова, територіальні та соціальні діалекти, терміни, розмовна мова, просторіччя тощо). Поняття мовної норми, її типи (лексичні, фонетичні, орфоепічні, орфографічні, граматичні, стилістичні), соціальне значення, кодифікація. Характеристика основних стилів усної й писемної форм сучасної української мови (традиційна класифікація): розмовно-побутовий, ораторський – усні стилі; художній, публіцистичний, науковий, офіційно-діловий, епістолярний – писемні стилі. Поняття про колоритно-стильові різновиди сучасної української мови, їх різновиди: урочистий, офіційний, ввічливий, інтимно-ласкавий, фамільярний, грубий та ін.

Тема 3. Лексикологія

Предмет і завдання лексикології, її зв'язок з іншими розділами науки про мову. Підрозділи лексикології: семасіологія, власне лексикологія, історична лексикологія та ін. Специфіка лексичної системи: відкритість, мікросистемність. Слово як основна одиниця мови, його ознаки (наявність значення, фонетична оформленість, нероздільність, відтворюваність тощо), співвідношення з предметами, поняттями. Поняття про лексему. Лексичне значення слова, його різновиди: за співвідношенням із дійсністю (прямі – переносні), за походженням (первинні – вторинні), за характером лексичного сполучення (вільні – зв'язані), за традиційністю вживання (узуальні – okazіональні), за виконуваною функцією (номінативні – експресивні). Полісемія. Переносне значення, типи перенесень: метафора, метонімія, синекдоха.

Тема 4. Групи слів на основі лексичного значення

Поняття про омонімію, паронімію, синонімію, антонімію як лексико-семантичні категорії слів, що складаються на основі лексичного значення. Групування омонімів (повні/часткові (омофони, омоформи, омографи), паронімів (у широкому/вузькому розумінні), синонімів (абсолютні/квzазісиноніми (ідеографічні, стилістичні, семантико-стилістичні); одно-,різнокореневі; загальномовні/контекстуальні (перифрази, евфемізми), антонімів (за семантикою; за будовою; загальномовні/контекстуальні). Взаємозв'язок указаних груп слів із багатозначністю. Джерела виникнення вказаних груп лексики української мови. Стилiстичні фігури, побудовані на синонімах (прийом ампліфікації), антонімах (антитеза, оксиморон), паронімії (явище паронімазії). Використання відповідних груп лексики в різних стилях. Кодифікація цих груп слів (сучасні словники синонімів, антонімів, омонімів, паронімів, у т. ч. шкільні; наукові праці з питань означених лексико-семантичних груп лексики української мови).

Тема 5. Шари української лексики

Систематизація української лексики з різних точок зору: за походженням, за активністю вжитку, щодо стилістичного використання. Характеристика основних шарів лексики за походженням: споконвічні та запозичені (найдавніші – сучасні, їхні групи, семантичні, фонетичні, словотвірні, морфологічні особливості) слова. Поняття про інтернаціоналізми, екзотизми, варваризми, слова-кальки. Освоєння запозичень в українській мові: лексичне, фонетичне, граматичне.

Групи активної і пасивної лексики. Історизми та архаїзми, їх групування, відмінності між ними, стилістична роль. Неологізми, їхні групи, фіксація, використання в різних стилях.

Лексика міжстильова (тематичні групи) та співвідносна з певними стилями. Розмовна і книжна лексика (групи, різновиди, використання). Терміни та професіоналізми. Територіальні (діалектизми, їхні групи) й соціальні діалекти (жаргон, арго, вульгаризми,

просторіччя). Емоційна та нейтральна лексика (групи, використання). Наукове опрацювання різних груп лексики. Кодифікація різних шарів української лексики у словниках, у т. ч. шкільних.

Розділ 2. Фразеологія. Лексикографія

Тема 6. Фразеологія української мови

Поняття про фразеологію як науку про систему стійких сполучень слів: її предмет, завдання, зв'язок з іншими розділами мовознавства, підрозділи фразеології. Фразеологізм, його ознаки, зв'язки зі словом, вільними словосполученнями та сполученнями слів, реченнями. Традиційні класифікації фразеологічних одиниць: семантична, морфологічна, структурна, жанрова. Джерела виникнення фразеологізмів. Стилiстична роль фразеологізмів. Варіантність фразеологічних одиниць (фонетична, лексична, граматична, змішана). Трансформація фразеологізмів. Українська фразеографія. Сучасні фразеологічні словники. Шкільна фразеографія.

Тема 7. Лексикографія

Лексикографія як розділ мовознавчої науки (його предмет, завдання, зв'язок з іншими розділами науки про мову, підрозділи) та сукупність словників певної мови. Становлення української лексикографії. Поняття про словник, його реєстр. Два типи словників: енциклопедичні та лінгвістичні, їх відмінність. Загальна характеристика енциклопедичних видань (універсальних і спеціальних). Різновиди лінгвістичних словників (за кількістю описуваних мов, мірою охоплення лексики, способом упорядкування матеріалу, функційною спрямованістю, змішані словники). Перспективи розвитку українського словникарства.

Розділ 3. Фонетика

Тема 8. Фонетика і фонологія української мови

Фонетика як розділ мовознавчої науки про звукову систему мови, її предмет, завдання, зв'язок з іншими розділами мовознавства. Коротка історія вивчення фонетики української мови. Поняття про лінійні (звук, склад, фонетичне слово, фраза, синтагма) та нелінійні (наголос, інтонація) одиниці фонетики. Аспекти вивчення звука як основної одиниці фонетики: анатоомo-фізіологічний, акустичний і функційний. Поняття про фонологію та фонему (її функції, звукове поле, різновиди варіантів, зв'язок зі звуком).

Тема 9. Звукова система української мови

Особливості звукової системи української мови (специфічні звуки, звукосполучення, спрощення, чергування звуків). Голосні фонем, умови їх творення, співвідношення з приголосними. Класифікація голосних за місцем і способом творення (ряди, підняття), за участю губ (лабіалізація). Варіантні вияви голосних в українській мові. Приголосні фонем, їх кількісний склад, особливості творення, фонологічні особливості. Основні й допоміжні класифікації приголосних: за місцем і способом творення, за участю голосу й шуму, за твердістю. Протиставлення і сполучуваність приголосних. Варіантні вияви приголосних української мови. Транскрипція, її принципи, застосування.

Тема 10. Звукові зміни в системі приголосних

Видозміни звуків у мовному потоці. Асиміляція, дисиміляція приголосних, їх види (за напрямком, за якоюсь із ознак, за місцем розташування звуків, за характером виявлення), відмінність між ними. Різні явища в системі приголосних: спрощення,

приставлення, переставлення звуків (їх закономірності, причини виникнення, закріплення на письмі в сучасній українській мові).

Тема 11. *Склад і наголос в українській мові*

Членування мовного потоку. Фонетичний склад як нелінійна звукова одиниця. Теорія складу (експіраторна), що лежить в основі шкільної фонетики. Будова складу, основні типи, принципи виділення у словах. Правила фонетичного складоподілу. Співвідношення фонетичних складів з морфемною будовою слова, з поділом слова для переносу з рядка в рядок.

Словесний наголос як одиниця фонетики, його функції, ознаки, зв'язок зі складом. Поняття про побічний наголос, його закономірності. Українська акцентологія. Інші типи наголосів: фразовий, логічний, емоційний.

Тема 12. *Морфологія*

Два типи звукових змін у сучасній українській мові. Позиційні та історичні чергування. Взаємозв'язок фонем, морфем і морфемем. Морфологічний характер чергувань голосних і приголосних при словозміні та словотворенні. Найдавніші історичні чергування голосних. Пізніші історичні чергування голосних і приголосних (причини їх виникнення, закономірності, відхилення), у т. ч. специфічні українські.

Розділ 4. Орфоепія. Графіка. Орфографія

Тема 13. *Орфоепія української мови*

Орфоепія як розділ мовознавчої науки, її предмет, завдання, зв'язок з іншими розділами мовознавства. Орфоепія і культура мови. Становлення орфоепічних норм української мови. Особливості вимови голосних і приголосних звуків української мови. Вимова звукосполучень приголосних, слів іншомовного походження. Засоби милозвучності української мови. Поняття про фоностилістику як підрозділ фонетики. Закономірності наголошування слів в українській мові. Кодифікація вимовних норм. Причини порушення орфоепічних норм. Орфоепічні словники.

Тема 14. *Графіка української мови*

Графіка як розділ мовознавчої науки, її предмет, завдання, зв'язок з іншими розділами мовознавства. Коротка історія виникнення буквеного письма. Особливості графічної системи української мови. Алфавіт. Принципи української графіки. Транслітерація, її відмінність від транскрипції.

Тема 15. *Орфографія української мови*

Українська орфографія як розділ мовознавчої науки, її предмет, завдання, зв'язок з іншими розділами мовознавства. Правопис і орфографія, їх співвідношення. Короткі відомості з історії українського правопису. Поняття орфограми. Орфографічна система української мови, її складники. Особливості української орфографії. Принципи сучасного українського правопису: фонетичний, морфологічний, історичний, диференційні написання (суть, конкретні випадки реалізації). «Український правопис» як найважливіший правописний кодекс української мови.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр	лаб	сам. роб.			л	пр	лаб	сам. роб.	
					інд.завд. (при наявності)						інд.завд. (при наявності)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
Розділ 1. Лексикологія												
Тема 1. <i>Вступ. Основні положення курсу</i>	10	2	2	-	6	-	4,2	0,2	-	-	10	-
Тема 2. <i>Українська літературна мова, умови її функціонування</i>	14	2	2	-	10	-	9,4	0,4	-	-	15	-
Тема 3. <i>Лексикологія і семасіологія</i>	14	2	2	-	10	-	9,2	0,2	-	-	15	-
Тема 4. <i>Групи слів на основі лексичного значення</i>	26	8	8	-	10	-	9,4	0,4	-	-	15	-
Тема 5. <i>Шари української лексики</i>	24	8	6	-	10	-	9,4	0,4	-	-	15	-
Разом за розділом 1	88	22	20	-	46	-	71,6	1,6	-	-	70	-
Розділ 2. Фразеологія. Лексикографія												
Тема 6. <i>Фразеологія української мови</i>	18	4	4	-	10	-	9,2	0,2	-	-	15	-
Тема 7. <i>Лексикографія</i>	14	2	4	-	8	-	4,2	0,2	-	-	10	-
Разом за розділом 2	32	6	8	-	18	-	25,4	0,4	-	-	25	-
Усього годин за 2 розділи	120	28	28	-	64	-	97	2	-	-	95	-

Розділ 3. Фонетика і фонологія

Тема 8. <i>Фонетика і фонологія української мови</i>	11	3	2	-	6	-	8,5	0,25	0,25	-	8	-
Тема 9. <i>Звукова система української мови</i>	14	4	4	-	6	-	15,7 5	0,25	0,5	-	15	-
Тема 10. <i>Звукові зміни в системі приголосних</i>	15	6	2	-	7	-	17	1	1	-	15	-
Тема 11. <i>Склад і наголос в українській мові</i>	13	4	2	-	7	-	17	1	1	-	15	-
Тема 12. <i>Морфоноло гія</i>	13	5	2	-	6	-	16,2 5	0,25	1	-	15	-
Разом за розділом 3	66	22	12	-	32	-	74,5	2,75	3,75	-	68	-
Розділ 4. Орфоєпія. Графіка. Орфографія												
Тема 13. <i>Орфоєпія української мови</i>	12	4	2	-	6	-	16,5	0,5	1	-	15	-
Тема 14. <i>Графіка української мови</i>	5	2	1	-	2	-	5,5	0,25	0,25	-	5	-
Тема 15. <i>Орфографі я української мови</i>	7	4	1	-	2	-	16,5	0,5	1	-	15	-
Разом за розділом 4	24	10	4	-	10	-	38,5	1,25	2,25	-	35	-
Усього годин за 2 розділи	90	32	16	-	42	-	113	4	6	-	103	-
Усього годин	210	60	44	-	106	-	210	6	6	-	198	-

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Вступ. Основні положення курсу</i>	2
2	<i>Українська літературна мова, умови її функціонування</i>	2
3	<i>Лексикологія і семасіологія</i>	2
4	<i>Групи слів на основі лексичного значення</i>	8
5	<i>Шари української лексики</i>	8
6	<i>Фразеологія української мови</i>	4
7	<i>Лексикографія</i>	2
8	<i>Фонетика і фонологія української мови</i>	3
9	<i>Звукова система української мови</i>	4
10	<i>Звукові зміни в системі приголосних</i>	6
11	<i>Склад і наголос в українській мові</i>	4
12	<i>Морфонологія</i>	5
13	<i>Орфоенія української мови</i>	4
14	<i>Графіка української мови</i>	2
15	<i>Орфографія української мови</i>	4
Разом		60

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Вступ. Основні положення курсу</i>	2
2	<i>Українська літературна мова, умови її функціонування</i>	2
3	<i>Лексикологія і семасіологія</i>	2
4	<i>Групи слів на основі лексичного значення</i>	8
5	<i>Шари української лексики</i>	6
6	<i>Фразеологія української мови</i>	4
7	<i>Лексикографія</i>	4
8	<i>Фонетика і фонологія української мови</i>	2
9	<i>Звукова система української мови</i>	4
10	<i>Звукові зміни в системі приголосних</i>	2
11	<i>Склад і наголос в українській мові</i>	2
12	<i>Морфонологія</i>	2
13	<i>Орфоенія української мови</i>	2
14	<i>Графіка української мови</i>	1
15	<i>Орфографія української мови</i>	1
Разом		44

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Вступ. Основні положення курсу</i>	6
2	<i>Українська літературна мова, умови її функціонування</i>	10
3	<i>Лексикологія і семасіологія</i>	10
4	<i>Групи слів на основі лексичного значення</i>	10

5	<i>Шари української лексики</i>	10
6	<i>Фразеологія української мови</i>	10
7	<i>Лексикографія</i>	8
8	<i>Фонетика і фонологія української мови</i>	6
9	<i>Звукова система української мови</i>	6
10	<i>Звукові зміни в системі приголосних</i>	7
11	<i>Склад і наголос в українській мові</i>	7
12	<i>Морфонологія</i>	6
13	<i>Орфоенія української мови</i>	6
14	<i>Графіка української мови</i>	2
15	<i>Орфографія української мови</i>	2
Разом		106

8. Види контролю і система накопичення балів

Вивчення дисципліни “Сучасна українська мова” передбачає такі види контролю: усний контроль у вигляді індивідуального та фронтального опитування; письмовий контроль у вигляді перевірочних, самостійних письмових робіт, виконання індивідуальних та аудиторних вправ і завдань, поточного і контрольного тестування.

№	Види контрольного заходу /кількість контрольних заходів/ кількість балів	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
Розділ 1				
1.	Підготовка, виклад та обговорення теоретичних питань і виконання практичних завдань на занятті	4	0-2	8
2.	Виконання практичних завдань за матеріалом Розділу 1: Теми 7-12 (за умови виконання практичного завдання не менше ніж на 85%)	4	0-2	8
3.	Самостійна робота за вивченим матеріалом Розділу 1 (проводиться в письмовій формі)	1	0-14	14
Усього за Розділом 1		9		30
Розділ 2				
4.	Підготовка, виклад та обговорення теоретичних питань та виконання практичних завдань на занятті	3	0-2	6
5.	Виконання практичного завдання за матеріалом Розділу 2: Тема 13-15 (за умови виконання практичного завдання не менше ніж на 85%)	4	0-2	8
6.	Самостійна робота за вивченим матеріалом Розділу 2 (проводиться в письмовій формі)	1	0-16	16
Усього за Розділом 2		8		30
9	Підсумковий контроль у вигляді колоквиуму (теорія) та виконання практичного завдання (мовні розбори)	1	0-40	40
	Підсумковий контроль - залік			
Усього		18		100

Розділ 3				
1.	Підготовка, виклад та обговорення теоретичних питань і виконання практичних завдань на занятті	4	0-2	8
2.	Виконання практичних завдань за матеріалом Розділу 3: Теми 6-7 (за умови виконання не менше ніж на 85%)	4	0-2	8
4.	Самостійна робота за вивченим матеріалом Розділу 3 (проводиться в письмовій формі)	1	0-10	10
Усього за Розділом 3		7		30
Розділ 4				
5.	Підготовка, виклад та обговорення теоретичних питань та виконання практичних завдань на занятті	4	0-2	8
6.	Виконання практичного завдання за матеріалом Розділу 4: Тема 5 (за умови виконання практичного завдання не менше ніж на 85%)	1	0-5	5
7.	Виконання практичного завдання за матеріалом Розділу 2: Тема 6 (за умови виконання практичного завдання не менше ніж на 85%)	1	0-5	5
8.	Проходження тесту / виконання практичного завдання за матеріалом Розділу 4: Тема 6 (за умови виконання тесту / практичного завдання не менше ніж на 85%)	1	0-5	5
9.	Самостійна робота за вивченим матеріалом Розділу 4 проводиться в письмовій формі	1	0-7	7
Усього за Розділом 4		8		30
9	Підсумковий контроль - екзамен Підсумковий контроль у вигляді письмових відповідей на два теоретичні питання та виконання практичного завдання (транскрипція, мовний розбір)	1	0-40	40
Усього		16		100

Система накопичення балів, які може отримати студент, базується на таких критеріях:

1. Розкриття теоретичного матеріалу – від 0 до 2 балів:

– **2 бали** ставиться, якщо студент: ґрунтовно і повно викладає матеріал; виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно складені; викладає матеріал послідовно й правильно з точки зору норм сучасної літературної мови; відповідь відзначається багатством словникового запасу, точністю використання морфологічних категорій і синтаксичних конструкцій; досягнута стильова єдність і виразність тексту завдання. Загалом допускається один недолік у змісті і один мовленнєвий недолік, одна граматична помилка;

– **1,5 бала** ставиться, якщо студент, висвітлюючи питання, дає відповідь, що задовольняє ті ж попередні вимоги, але допускає деякі помилки, які сам виправляє, та

поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і мовленнєвому оформленні, а саме: зміст викладеного матеріалу в основному достовірний, але є деякі фактичні неточності; є незначні порушення у послідовності викладу думок; лексична і граматична будова мовлення загалом досить різноманітна; стиль відповіді відзначається достатньою виразністю. У цілому допускається не більше двох недоліків у змісті і не більше трьох мовленнєвих недоліків; не більше двох граматичних помилок;

– **1 бал** ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень теми, але викладає матеріал не досить повно і допускає фактичні неточності і помилки у формуванні відповіді; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів; має незначний словниковий запас, використовує одноманітні синтаксичні конструкції; викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в мовленнєвому оформленні. Загалом допускається: не більше чотирьох недоліків у змісті та п'яти мовленнєвих недоліків; не більше чотирьох граматичних помилок;

– **0,5 бала** ставиться, якщо студент не знає більшої частини вивченого матеріалу; допускає у формулюванні речень помилки, що спотворюють зміст відповіді; допускає багато фактичних неточностей; порушує послідовність викладу думок; має обмежений словниковий запас; часто трапляються випадки неправильного слововживання; не розуміє суті поставлених додаткових запитань.

2. Виконання практичного завдання, самостійної письмової аудиторної роботи – від 0 до 2 балів:

– **2 бали** ставиться, якщо студент виконав завдання без жодної помилки;

– **1,5 бала** ставиться, якщо студент допустив 1-2 помилки;

– **1 бал** ставиться, якщо студент допустив 3-4 помилки;

– **0,5 бала** ставиться, якщо студент допустив 5-6 помилок.

3. Доповнення, уточнення теоретичного матеріалу та редагування практичного завдання – від 0 до 1 бала:

– **1 бал** ставиться, якщо доповнення є ґрунтовним, послідовним; відповідь відзначається багатством словникового запасу, точністю використання морфологічних категорій і синтаксичних конструкцій;

– **0,5 бала** ставиться, якщо доповнення є поверховим, не досить повним; наявні незначні порушення у послідовності викладу думки.

Критерії оцінювання контрольних заходів.

1. Самостійна робота за Розділом 1(тест і лексикологічний аналіз) і Розділом 2 (тест і фразеологічний аналіз) оцінюється по 14 і 16 балів.

2. Контрольна робота за Розділами № 3 (тест і фонетичний аналіз слова) і № 4 (фонетичний аналіз у зв'язку з орфографічним, графічним та орфоепічним – тексту і слова) оцінюється по 10 і 7 балів.

Допуск студента до підсумкового контролю (заліку / екзамену) – 35 балів із 60 поточних.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	

E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Відповідність результатів навчання та форми і методи їх демонстрування

Заплановані результати навчання та компетентності	Форми та методи навчання досягнення результатів навчання
<p>РНЗн-1 Знає сучасні теоретичні основи предметної спеціалізації, здатний застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності.</p> <p>РНЗн-2 Володіє культурою мислення, здатний до узагальнення, аналізу й синтезу в професійній діяльності.</p> <p>РНЗн-4 Здатний реалізовувати державний стандарт і навчальні програми з української мови та літератури</p>	<p>Пояснювально-ілюстративний (навчальна лекція, бесіда, презентації)</p> <p>Метод проблемного викладення матеріалу (проблемна лекція, навчальна дискусія)</p> <p>Частково-пошуковий (робота з книгою, робота з фактичним матеріалом)</p> <p>Дослідницький (робота з фактичним матеріалом)</p> <p>Інтерактивні методи (case-метод, мозковий штурм)</p> <p>Практичні методи (вправи)</p>
<p>РНУ-2 Володіє основами професійної культури, здатний до підготовки та редагування текстів професійного змісту державною мовою.</p> <p>РНУ-4 Має навички знаходження, обробки та аналізу інформації з різних джерел (передусім – за допомогою цифрових технологій).</p>	<p>Частково-пошуковий (робота з книгою, робота з фактичним матеріалом)</p> <p>Дослідницький (робота з фактичним матеріалом)</p> <p>Інтерактивні методи (case-метод, мозковий штурм)</p> <p>Практичні методи (вправи)</p>
<p>РНЗЗ-1 Здатний нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.</p> <p>РНЗЗ-2 Здатний застосовувати сучасні методики й технології, зокрема й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах.</p> <p>РНК-1 Здатний з дотриманням етичних норм формувати комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями й вихованцями та їхніми батьками.</p> <p>РНАіВ-1 Здатний вчитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.</p>	<p>Пояснювально-ілюстративний (навчальна лекція, бесіда, презентації)</p> <p>Метод проблемного викладення матеріалу (проблемна лекція, навчальна дискусія)</p> <p>Частково-пошуковий (робота з книгою, робота з фактичним матеріалом)</p> <p>Дослідницький (робота з фактичним матеріалом)</p> <p>Інтерактивні методи (case-метод, мозковий штурм)</p> <p>Практичні методи (вправи)</p>

9. Рекомендована література

Основна

1. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова : навч. посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2006.
2. Венжинович Н. Ф. Сучасна українська літературна мова : навч. посібник. 3-є вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2008.
3. Зубець Н. О. Українська лексикографія другої половини ХХ – початку ХХІ століття : навч. посібник. 2-е вид., доповн. Запоріжжя : ЗНУ, 2011.
4. Сучасна українська літературна мова. За ред. М. Я. Плющ. Київ : Вища школа, 2005.
5. Сучасна українська літературна мова. За ред. А. П. Грищенка. Київ : Вища школа, 1999.
6. Сучасна українська літературна мова : Лексикологія. Фонетика : підручник / Мойсієнко А. К., Бас-Кононенко О. В., Бондаренко В. В. Київ : Знання, 2010.
7. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоєпія. Графіка. Орфографія. Київ : Вища школа, 1988.
8. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: посібник. Луганськ : «Альма-матер», 2009.
9. Шкуратяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова : Модульний курс : навч. посібник. Київ : Літера, 2007.
10. Ющук І. П. Українська мова. Київ : Либідь, 2007.

Додаткова

1. Взаємодія художнього і публіцистичного стилів української мови. Київ : Наук. думка, 1990.
2. Винницький В. М. Українська акцентна система : становлення, розвиток. Львів : Бібльос, 2002.
3. Гливінська Л. Українська мова. Фонетика. Орфоєпія : навч. посібн. Київ : Логос, 2009.
4. Демська О. Вступ до лексикографії. Київ : ВД «Киево-Могилянська академія», 2010.
5. Демська-Кульчицька О. М. Фразеологія. Київ : ВД «Киево-Могилянська академія», 2008.
6. Жуйкова М. В. Динамічні процеси у фразеологічній системі східнослов'янських мов : монографія. Луцьк : РВВ «Вежа», 2007.
7. Зубець Н. О. Конспект лекцій з лексикології : групи слів за характером відношень між ними. Запоріжжя : ЗДУ, 2002.
8. Зубець Н. О. Українська лексикографія другої половини ХХ – початку ХХІ століття : навчальний посібник. Вид. 2-е, доп. Запоріжжя: ЗНУ, 2011.
9. Іщенко О. С. Голосні звуки української мови залежно від темпу мовлення. Київ : Інститут української мови НАН України, 2012.
10. Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі : монографія. Київ : ВД Дмитра Бураго, 2008.
11. Кочан І. М., Токарська А. С. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія : навчальний посібник. Львів, 1992.
12. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української літературної мови (Семантична структура слова). Харків : Вища школа, 1995.
13. Літературна норма і мовна практика : монографія / За ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013.
14. Микитюк О. Р. Культура мовлення : особливості, завдання, цікавинки : навч. посібник. Львів, 2014.
15. Муромцева О. Г. Розвиток лексики української літературної мови в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Харків : Вища школа, 1985.
16. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство. Львів : Світ, 1994.
17. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль. Київ : Наук. думка, 1978.

18. Півторак Г. Походження росіян, білорусів та їхніх мов : міфи і правда про трьох братів слов'янських зі спільної колиски. Київ : «Академія», 2001.
19. Півторак Г. Українці : звідки ми і наша мова. Київ, 1993.
20. Селіванова О. О. Актуальні напрямки сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). Київ : Фітосоціоцентр, 1999.
21. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. Київ : Наук. думка, 1973.
22. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За заг. ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1969.
23. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія / За заг. ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1973.
24. Сучасна українська літературна мова. Хрестоматія з фонетики : навч. посіб. / уклад. : Н. І. Бойко, Т. Л. Хомич. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012.
25. Ужченко В. Д., Авксентьєв Л. Г. Українська фразеологія. Харків : Основа, 1990.
26. Українська лексикографія в загальнослов'янському контексті : теорія, практика, типологія / Відп. ред. І. С. Гнатюк. Київ, 2011.
27. Українська мова : унормування, розунормування, перевнормування (1920 – 2015) / Зредагував С. Вакулєнко за участі К. Карунік. Харків : Харків. історико-філол. тов-во, 2018.
28. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (Науково-навчальне видання): монографія. Вид. 2-е, доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010.
29. Царук О. Українська мова серед інших слов'янських : етнологічні та граматичні параметри : монографія. Дніпропетровськ : Наука і освіта, 1998.
30. Читай і знай! – 2 : довідник-практикум фонетики, орфоєпії, орфографії, лексикології, фразеології сучасної української мови / О. Я. Лаврінець, К. С. Симонова, Київ : ВД «Кієво-Могилянська академія», 2009.

Збірники вправ і завдань

1. Гуїванюк Н. В., Кардашук О. В., Кульбабська О. В. Українська мова : схеми, таблиці, тести : навч. посібник. Львів : Світ, 2005.
2. Зубець Н. О. Сучасна українська літературна мова (лексикологія, фразеологія, лексикографія) : методичні рекомендації до практичних занять – для студентів I курсу українського відділення філологічного факультету. Запоріжжя : ЗНУ, 2005.
3. Колоїз Ж. В., Малюга Н. М., Явір В. В. Сучасна українська літературна мова : збірник завдань для лабораторних робіт. Київ : Знання, 2006.
4. Лінгвістичний аналіз : практикум. Навчальний посібник / За ред. Г. Р. Передрій. Київ : Академія, 2005.
5. Плющ М. Я., Леута О. І., Гальона Н. П. Сучасна українська літературна мова : збірник вправ : навч. посібник. Київ : Вища школа, 1995.
6. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоєпія. Графіка. Практикум : навч. посібник / За ред. М. М. Фашенко. Київ : ВЦ «Академія», 2010.
7. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика : Завдання і вправи : навч. посібник. Київ : Вища школа, 1995.
8. Ужченко В. Д., Терновська Т. П., Маркотенко Т. С. Сучасна українська мова : зб. вправ і завдань : навч. посібник. Київ : Вища школа, 2006.

Словники, довідники

1. Українська мова. Енциклопедія. Київ : «Українська енциклопедія», 2004.
2. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2006.

3. Шевченко Л. Ю. та ін. Сучасна українська мова. Довідник. Київ : Либідь, 1996.
4. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Радянська школа, 1985.
5. Словник української мови : в 11-ти томах. Київ : Наук. думка, 1970 – 1981.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / За ред. В. Бусела. Київ – Ірпінь : Перун, 2010.
7. Етимологічний словник української мови : у 7 томах. Київ, 1982 – 2008.
8. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. Київ : Радянська школа, 1984.
9. Сучасний словник іншомовних слів / Укл. : О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ : Довіра, 2006.
10. Словник синонімів української мови : у двох томах. Київ : Наук. думка, 1999.
11. Полюга Л. М. Повний словник антонімів. Київ : Довіра, 2006.
12. Демська О., Кульчицький І. Словник омонімів української мови. Львів : Фенікс, 1996.
13. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови. Київ : Довіра, 2008.
14. Фразеологічний словник української мови : у 2-х книгах. Київ : Наук. думка, 1992–1993.
15. Словник фразеологізмів української мови / Укл. : В. М. Білоноженко та ін. Київ : Наук. думка, 2003.
16. Орфоепічний словник української мови : у 2-х томах. Київ : Довіра, 2000.
17. Великий зведений орфографічний словник сучасної української мови / За ред. В. Бусела. Київ – Ірпінь : Перун, 2003.
18. Універсальний словник української мови / Укл. З. Куньч. Тернопіль : Богдан, 2005.
19. Український правопис. Київ : Вища школа, 2017.

Інформаційні ресурси

1. Електронні підручники з сучасної української літературної мови. URL :
<http://www.mova.info/pidruchn.aspx>
<http://ukrainskamova.narod.ru>
2. Електронні версії статей з енциклопедії «Українська мова» (К., 2000). URL :
<http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
3. Інтегрована лексикографічна система «Словники України». v. 4.1 (2010). URL :
<https://toloka.to/t35358>
4. Українські словники on-line (тлумачний, орфографічний, російсько-український, словник сталих виразів, словник української мови). URL : <http://www.rozum.org.ua>
5. Повнотекстові версії праць І. Огієнка, Ю. Шевельова, В. Німчука та ін. URL :
<http://litopys.org.ua/links/inmovozn.htm>
6. Український правопис із гіперпокликаннями. URL :
http://www.ulif.org.ua/data/?fbclid=IwAR3cpjQjwPyp_eZOF2cEC5FwZ9Wv7wNXacQFnVHJgwiuki4jdwRfBnmR9Ec

Погоджено
навчальний відділ

« 09 » вересня 2019 р.